

РЕЦЕН ИЯ

на доц.д-р Петър Александров Цонов, д.м.н.

относно: дисертационен труд за присъждане
на образователна и научна степен „доктор”
на Паулина Христофорова Кирова

на тема:

АНАЛИЗ НА ПОЛИТИКИТЕ НА ОБЩИНИТЕ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ В ОБЛАСТТА НА ОБЩЕСТВЕНОТО ЗДРАВЕ –РЕАЛНОСТИ И ПЕРСПЕКТИВИ

Със заповед № 2162 от 13.10.2015 на Ректора на МУ Плевен съм определен за член на Научното жури и на първото неприсъствено заседание на Научното жури съм избран за рецензент по процедура за защита на дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор” на Паулина Кирова от Катедра „Общообразователни науки” при Факултет „Обществено здраве” на МУ-Плевен.

Паулина Христофорова Кирова изминава пътя от медицинска сестра до магистър-икономист и магистър по обществено здраве и здравен мениджмънт. Има 23 години стаж в системата на общинската администрация на Плевен, от които 15 като началник отдел, а 2003 г. е член на Постоянната комисия по организация и взаимодействие между общинския съвет и общинската администрация на Националното сдружение на общините в РБългария. Професионалният и път показва целенасоченост и желание за развитие като специалист в дейностите по организация и управление на общинската администрация. Получава солидна следдипломна квалификация у нас и в чужбина за експерти по възлагане на обществени поръчки, независими експерти –оценители. Участва като координатор на съвместни проекти между Община Плевен и чуждестранни общини в:Германия, Русия, САЩ, а също и проекти на НС на общините в РБългария. Има публикации и системна обучаваща дейност свързана с дейностите и бюлетините на НСОРБ. Научните и публикации са свързани със създаването и провеждането на общинска здравна политика, оценката и въздействието и върху подобряването на общественото здраве.

Представеният комплект материали е в съответствие с процедурата за придобиване на образователната и научна степен „доктор“: автобиография, нотариално

заверено копие от диплома за висше образование; заповеди за записване в докторантура; заповед за провеждане на изпит от индивидуалния план и протокол за издържан изпит по специалността; протокол от Катедрен съвет за предварително обсъждане на дисертационния труд и взетите решения за разкриване на процедура, състав на научно жури; автореферат; списък и копия на научните публикации и участията в научни форуми.

Изборът на тема е пряко свързан с ролята на органите на местното самоуправление и местната администрация в областта на общественото здраве. Избраната тема е актуална и значима. Това се определя от необходимостта да се търсят нови решения за издигане нивото на общинското здравеопазване чрез ефективни мерки за влияние върху неблагоприятните тенденции в българското здравеопазване. Дисертационният труд съдържа 207 стандартни машинописни страници и е онагледен с 9 таблици, 29 фигури и 3 приложения. Библиографският списък включва 209 литературни източника, от които 113 на кирилица и 96 на латиница. Във връзка с дисертационния труд са направени 4 публикации и 3 научни съобщения на национални и международни научни форуми.

Проучването има за цел изясняване на: компетентностите и ресурсите на местните органи на самоуправление, разработването на общинската здравна политика, подкрепата на местната власт от другите секторни политики в общините; механизмите на сътрудничество между местната власт и гражданския сектор. Същностната част на изследването е фокусирана към създаване на научно обоснован модел на общинска здравна политика и методология за оценка на въздействието на общинските политики и регулации върху общественото здраве.

Задачите на проучването включват: преглед и анализ на нормативно-правните актове, детерминантите на здраве, участието на гражданите в приемането на решения на общинско ниво, механизмите на взаимодействие с всички секторните политики и привличане за участие структурите на гражданското общество. Акцентът е поставен върху разработването на методически подходи за оценка на влиянието на местните политики, което предполага сериозно проучване на обществените потребности и разработване на Концепция за общинска здравна политика. Методиката на изследване

позволява постигане на поставената цел и получаване на адекватен отговор на задачите, решавани в дисертационния труд. Извършена е много сериозна работа по създаването на изследователския инструментариум и провеждането и обработката на богатия материал от проведените анкети.

Литературният обзор е поставен в широка рамка. Разглеждат се приоритетите и стратегиите на СЗО в областта на детерминантите на здраве, здравната политика като системен програмен подход и политиката на органите на местното самоуправление в съвременното общество. Посочват се примери на добри чужди практики в Европа и Съединените американски щати, стратегически планове и визии за развитие на общинска здравна политика. Обръща се внимание на факта, че в много страни протичат промени към широко партньорство по укрепване и профилактика на здравето. В тях местните власти участват активно с инициативи по промоция на здравето. Това е важно и полезно за нашата общинска администрация, която трябва да изработи по-висока чувствителност към проблемите на общественото здраве. В обзора успешно са разгледани проблемите на българската здравна политика, здравно-демографските проблеми и мястото на общинската администрация в тях. Направените изводи показват разбиране за същността на процесите на общественото здраве като показател за благополучието на нацията, където намират пресечна точка културата, икономиката, екологията, образованието, политиката и начинът на живот на човека. Ролята на общината у нас по отношение на здравеопазването е малко изследвана, но в тази област се очертават определени проблеми: неизяснено разбиране за регламентираните правомощия на местните органи, подценяване на секторните политики на общините в областта на здравето; непроучени здравни потребности, липса на целенасочена общинска здравна политика и оценка на въздействието и.

Задачите на проучването обхващат възможностите на местните органи на самоуправление за разработване на общинска здравна политика; участието на гражданите в приемането на решения на местно ниво, механизмите на взаимодействие с общината; анализирането на общинската здравна политика; оценката на местните политики върху общественото здраве; проучването на обществените здравни потребности и разработване на Концепция за здравна политика на общинско ниво.

Проведено е сериозно комплексно проучване сред общините в Република България (164 от всичките 364 общини) и граждани на Община Плевен в периода февруари-май 2013 година. Анкетните карти са предназначени за общински служители - кметове, заместник-кметове, председатели на общински съвети, ръководители или експерти от общинската администрация и граждани на възраст от 17 до 84 години. създаден е необходимия инструментариум - два вида въпросници, съобразени с характеристиките на различните категории лица, обхванати в проучването. Тематиката обхваща здравните проблеми в общината, жизнена среда, образование, култура, здравословен начин на живот, достъпност на медицинската помощ, политики на общините в областта на общественото здраве и нагласи на гражданите. Анкетното проучване е проведено като пряка индивидуална анкета. Данните от проучването показват, че е необходима интегрирана работа в общинските администрации по проблемите на здравето т.е. от всички други направления - екология, култура, образование и спорт. Представителите на общините са загрижени за нерешените в достатъчна степен проблеми на здравето обслужване, за липсата на качествена и навременна спешна помощ, за недостатъчния брой специализирани автомобили за оказване на спешна помощ, за липсата на достатъчно квалифицирани кадри – лекари и медицински сестри. Важните проблеми според отговорите от анкетите са в направленията: демографско застаряване на населението, висок дял на заболяванията от сърдечносъдови заболявания, онкологични заболявания и лицата със зависимости. Установени са основните проблеми, които служителите в общините идентифицират: влошени демографски показатели; липса на интегрирана държавна политика в областта на здравето, недовършена здравна реформа; задълбочаващи се неравенства; недостатъчно финансиране, дефицит на дейности по здравна превенция; нарастващ брой на лицата без доходи, без образование и с ниска здравна култура.

Общините в Република България и гражданите имат достатъчна нормативна база и регламентирани права, които дават възможности за участие в създаването на целенасочена здравна политика, най-вече чрез обществените съвети и публичните обсъждания. Факт е, че в България липсва реална децентрализация на политиките в областта на здравето. Няма споделена вертикална и хоризонтална отговорност на общините за подобряване на общественото здраве, въпреки многобройните научни доказателства в областта на детерминантите на здравето и документите на Световната здравна организация и Европейския съюз.. Местните власти осъзнават значимостта на

подхода “Здраве във всички политики”, но не го прилагат. Промоцията на здравето не е добре позната и разбираема концепция. Липсва координация между длъжностите лица, които носят отговорност за подготовката, реализацията и контрола на секторните политики, оказващи влияние върху здравето. Настоящият научен труд е пряко свързан с утвърждаване ролята на местните органи на управление като ключов фактор за общественото здраве. Най-съществените резултати от дисертационният труд са частта за: Методическите подходи за оценка на влиянието на местните политики и регулации върху здравето и Концепцията за здравна политика на общинско ниво.

Предлага се оценка на въздействието върху здравето на Интегриран план за градски транспорт на Плевен (2012 – 2020 г.). Интегрираният план за градски транспорт показва възможностите за подобряване на градската среда чрез подобрена инфраструктура (в кратко срочен и дългосрочен план), от там -социалната и физическа среда на жителите на града, и положително въздействие върху начина на живот и здравето на населението. Планът за интегриран градски транспорт би трябвало да е част от цялостна транспортна политика, чийто ефект върху социалното изключване и неравенствата в здравето да бъде широко обсъден. Транспортните планове трябва да бъдат създавани така, че да съчетават правата на пешеходците; здравните ползи от движението без транспорт; необходимостта от намаляване на конфликтите между пешеходците и велосипедистите; правата на децата;намаляване на ненужните пътувания и създаване на предпоставки ефективен публичен транспорт.

Концепцията за здравна политика на общинско ниво разчита на факта, че общините са единствените органи на държавна власт в Република България, които могат да приложат подхода “Здраве във всички политики” на местно ниво. Концепцията за здравна политика на общинско ниво залага като основна цел създаване на условия за увеличаване продължителността на живота в добро здраве чрез по-добро качество на живота и подобряване на здравето на населението .Подделите са свързани с осигуряване на здравословна среда подкрепяща здравето. (физическа и социална). Намаляване на неравенствата в здравето; гражданското участие в управлението и формиране на позитивно здравно поведение; Стратегията е основана на подход включващ основните сектори имащи отношение към здравето т.е.във всички политики, отчитане добрите практики и съобразяване с Националните приоритети и Плана за

развитие на общината (в областта на образованието, социалната сфера, здравеопазването и медицината, заетостта, транспорта, местните данъци и такси.).

Очертани са кратко насоките, мерките и очакваните резултати за:

околната среда, безопасността, здравно-демографските процеси, дейностите за опазване на здравето; гражданското участие в местното самоуправление. достъп до услуги (образователни, здравни и социални), физическа среда подкрепяща здравето; оползотворяване на общинските ресурси; изграждане на общинска инфраструктура; намаляване на здравните рискове; повишаване на сигурността и безопасността в общината; подкрепящата среда за здравословен стил и начин на живот; насърчаването на икономическото развитие и инвестициите, оценката на въздействието върху здравето на проектите и програмите.

Концепцията за здравна политика на общинско ниво се основава на една дългосрочна, политиката основана на анализ и оценка на здравно-демографските показатели, икономическото развитие на общината, факторите на околната среда, съществуващата институционална мрежа от лечебните заведения. Реализирането и предполага: обвързаност с годишните общински бюджети; формиране на инвестиционен ресурс за поставените цели; мониторинг и публичен отчет за постигнатите резултати; актуализиране, съобразно националната здравна политика; повишаване на административния капацитет. Подчертано е голямото значение на единната база данни, ролята на съгласуваното участие на общинските секторни политики. Разчита се за привличане вниманието на гражданите за участие в общинската здравна политика- както при планирането, така и при реализирането и. Постигането на промени в негативните тенденции на регионалното обществено здраве е трудна задача. Тя предполага отчитане на промените чрез определените критерии и показатели и обезателно-реална политическата воля за поставяне на общественото здраве между приоритетите на общината.

Направени са подходящи препоръки към Народното събрание, към Министерския съвет, към Министерство на здравеопазването и общинските администрации, които са унисон с необходимите действия по изпълнение на политиката "Здраве 2020" на Европейския регион на СЗО. Тази политика акцентира на местните политики, които ще позволяват да се преодоляват границите между секторите и да се провеждат интегрирани здравни програми. Важно значение има подходът при който дейностите на

Общинската администрация по планиране и благоустройство ще се съобразява и отчита детерминантите на здравето и стремеж към повишаване нивото на благополучие. Европейският опит за оценка на всички здравни проекти и интервенции трябва да бъде прилаган и в нашето общинско здравеопазване. Трябва да се отчита тяхното социалното, икономическо и екологично въздействие т.е възможните влияния върху общественото здравео. Това трябва да стане част от процедурата на всеки здравен проект.

Приносите на дисертационния труд носят както теоретичен така и приложен характер. Те запълват една празнина в областта на българското общинско здравеопазване. Проведено е първото в страната комплексно изследване за прилагането на политики в областта на здравето от общините в Република България. Разработени са оригинални въпросници. Идентифицирани са добрите практики и проблемите, които възпрепятстват действията на общините в областта на здравето. Потвърдена е ролята на общинските политики като ключов фактор за влияние върху детерминантите на здравето, както и тезата за неудовлетворени очаквания на гражданите към общинските политики по отношение факторите на околната среда и достъпността до медицинска помощ.

Разработени са методически подходи за оценка на въздействието на местните политики и регулации върху здравето и модел на общинска здравна стратегия, която ще бъде предложена за внедряване в общините.

Личното участие на докторанта в проведеното изследване е безспорно.

Констатациите и предложенията дават съществуващото състояние и очертават насоките за развитие на политиките на общините в България.

Мащабите на това изследване и фактът, че такива проучвания върху здравната политика на местните власти не са правени досега определя работата като особено стойностна. Желателно е разработката да получи полагащата и се популярност.

По отношение Концепцията бих препоръчал да бъде представена така, че да служи не само на експертите в общинската администрация, а да е и достатъчно ясна и убедителна за структурите на гражданското общество. Гражданите следва да имат отношение към въпросите на локалната здравна политика. Нещо повече, гражданите следва да бъдат и активни участници в дейностите по организиране и координиране на мерките и подкрепа на общинската стратегия за промоция на здраве за ограничаване на неблагоприятните тенденции в общественото здравео.

Авторефератът отговаря на изискванията и отразява ясно целта, задачите и постигнатите резултати в дисертацията.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд „АНАЛИЗ НА ПОЛИТИКИТЕ НА ОБЩИНИТЕ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ В ОБЛАСТТА НА ОБЩЕСТВЕНОТО ЗДРАВЕ –РЕАЛНОСТИ И ПЕРСПЕКТИВИ” е методологично издържан и оригинален. Получените резултати имат теоретичен и приложен принос в областта на общинското здравеопазване. Считам, че дисертантът се е справил успешно с поставените цели и давам положителна оценка за доведения до успешен край труд. Всичко това ми дава основание да предложа на уважаемите членове на Научното жури да присъди образователната и научна степен „доктор” на Паулина Христофорова Кирова.

София, 11 ноември 2015

Рецензент:

(доц.д-р Петър Цонов, д.м.н.)